

Примљено: 11.07.2016.

ОРГ. ЈЕД. | Б р о | | Прилог | Број:

ОБРАЗАЦ 6

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ**ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ**
-обавезна садржина – свака рубрика мора бити попуњена-

1. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
Датум и орган који је именовао комисију: 22. јун 2016. Наставно – научно веће Филозофског факултета
Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Др Јован Делић, ред. проф. Филолошког факултета у Београду, уже научна област Српска књижевност, датум избора 15.07.2009., председник комисије 2. Др Дејан Милутиновић, доцент Филозофског факултета у Нишу, уже научна област Српска и компаративна књижевност, датум избора 17.12.2012., ментор 3. Др Снежана Милосављевић Милић, ред. проф. Филозофског факултета у Нишу, уже научна област Српска и компаративна књижевност, датум избора 01.02.2015. 4. Др Јасмина Ахметагић, ванредни професор Института за српску културу у Лепосавићу, уже научна област Српска књижевност, датум избора 30.06.2010. 5. Др Јелена Јовановић, доцент Филозофског факултета у Нишу, уже научна област Српска и компаративна књижевност, датум избора 06.06.2015.
2. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
Име, име једног родитеља, презиме: Мирјана, Марко, Бечејски
Датум рођења, општина, република: 21. 7. 1978, Прокупље, Република Србија
Датум и место одбране, назив мастер рада (или магистарске тезе): /
Научна област из које је стечено академско звање мастер (или магистар наука): /
Објављени научни радови (са категоријом публикације М):
<ol style="list-style-type: none"> 1. М44 – „Елеменат савремености у роману <i>Не дирај палму</i> Николе М. Лопичића“, <i>Дело Николе М. Лопичића</i>, Зборник радова, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2005, 71 – 81. ISBN 86-82797-47-X, УДК 821.163.41-31.09 Лопичић Н. 2. М52 – „<i>Грачаница</i> као новомитско поетско ткиво и иконика као инспирација“,

- Баштина*, св. 18, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2005, 195 – 211. (И у: *Српска књижевност на Косову и Метохији 1945 – 2000*, Зборник радова, део други, Институт за српску културу – Приштина / Филозофски факултет у Косовској Митровици, Лепосавић / Косовска Митровица 2005, 195 – 211.) YU ISSN 0353-9080, УДК 821.163.41.09-1;
3. М57 – „Унутрашњи приступ старој српској књижевности – духовни метод“ (Чедомир Ребић: *Византијска мисао и умјетност у старој српској књижевности*, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2004.), *Баштина*, св. 18, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2005, 301 – 308.
  4. М14 – „Поетика и аутопоетика Риста Ратковића“, Зборник радова са научног скупа *Књижевно дјело Риста Ратковића: (пола вијека од тшичеве смрти)*, Уредник Радомир Ивановић, ЦАНУ, Научни скупови, књ. бр. 76, Одјељење умјетности књ. бр. 24, Подгорица 2005, стр. 33-52. УДК 987-86-82797-77-7 Ратковић Р. (082), ISBN 86-7215-174-7
  5. М52 – „(Мета)теоретичар Петар Милосављевић“, *Баштина*, св. 19, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2005, 71 – 97. YU ISSN 0353-9080, УДК 82.0:378:929 Милосављевић П.
  6. М44 – „Културно-историјски споменици у путописној прози Григорија Божовића“, *Језик и стил Григорија Божовића*, Зборник радова са научног скупа одржаног 16. и 17. фебруара 2005, Филозофски факултет у Косовској Митровици – Стари Колашин, Косовска Митровица – Зубин Поток, 2006, стр. 243-256. УДК 821.163.41.09 Божовић Г.(082), ISBN 86-7412-038-5.
  7. М52 – „Печалбарство као опседантна тема Анђелка Крстића у роману *Трајан*“, *Баштина*, св. 20, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2006, 45 – 61. YU ISSN 0353-9080, УДК 821.163.41.09-31.
  8. М44 – „Светописи и тајнописи Анта Поповског. (Однос поетике и аутопоетике“, *Духовност писане културе Срба у контексту културе балканских Словена*“, Зборник радова са научног скупа одржаног 24. децембра 2007, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2007, 121 –143. УДК 821.163.3.09-1 Поповски А., ISBN 978-86-82797-77-7.
  9. М52 – „Трагично и виталистичко осећање живота. (Поема *Чарнојевићи* Душана Костића)“, *Баштина*, св. 23, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2007, 131-161. ISSN 0353-9008, УДК 821.163.41.09-1 Костић Д.
  10. М57 – „Духовно духовним доказујући“ (Чедомир Ребић, *Духовна кретања код Срба*, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2006.), *Баштина*, св. 23, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2007, 511-519.
  11. М14 – „Лирски паралелизми у поезији Душана Костића и Анта Поповског. (Прилог психологији стварања)“, *Српско-македонске културне и књижевне везе*, Зборник реферата са међународне научне конференције одржане у Нишу 15-17. Новембра 2007, Центар за научна истраживања САНУ - Универзитет у Нишу, Одсек за књижевност, 2008, 359-387. ISBN 978-86-7025-468-8, УДК 821. 163. 41-14.09 Костић Д.: 821. 163.3-14.09 Поповски А.
  12. М57 – „Историја и имагинација“. (Мирољуб Стојадиновић, *Људско лице историје у књижевности*, Славистичко друштво Србије, Београд 2007.), *Градина*: часопис за књижевност, уметност и културу, нова серија, бр. 24/2008,

Нишки културни центар, Ниш 2008. 170-176. ISSN 0436-2616

13. M52 – „Поезија као 'велика нарација'. *Круг и криви круг* у поезији Алека Вукадиновића“, *Баштина*, св. 24, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2008, 103-125. ISSN 0353-9008, УДК 821.163.41.09-1 Вукадиновић А.
14. M57 – „Правоживље као облици историјско-религијске свести“ (Чедомир Ребић, *Историјска свијест и есхатолошке теме*, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2007.), *Баштина*, св. 24, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2008, 293–299.
15. M44 – „О писцу“, библиографски прилог у књизи Чедомира Ребића: *Теме источног монаштва и форме византијске поетике*, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2008, 265-271. ISBN 978-86-82797-83-8, УДК 821.163.4ж 0409:821.1404-1.
16. M52 – „Поезија као 'велика нарација' у збирци *Трагом плена и коментари* Алека Вукадиновића“ *Баштина*, св. 25, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2008, 83-107. ISSN 0353-9008, УДК 821.163.41.09-1 Вукадиновић А.
17. M52 – „Избор по сродству. Вукадиновић и Маларме“, *Баштина*, св. 26, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2009, 139-159. ISSN 0353-9008, УДК 821.163.41.09-1 Маларме С.
18. M44 – „Научна и стваралачка мисао Чедомира Ребића“, *Духовно стваралаштво Чедомира Ребића*, Зборник научних радова, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2011, 155-189. ISBN 978-86-82797-93-7, УДК 821.163.41.(091).09. Ребић Ч.
19. M44 – „О неким критичким аспектима Марије Јефтимијевић-Михајловић“, поговор у: Марија Јефтимијевић Михајловић, *Слика и идеја*, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2011, 245-259. ISBN 978-86-82-797-95-1.
20. M52 – „Скривени мотиви у приповеци 'Коста Грмов' Петра Панића“, *Баштина*, св. 31, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић, 2011, 119-129. ISSN 0353-9008, УДК 821.163.41.09-32 Панић П.
21. M44 – „Косовски мит у савременој поезици“ (прилог генологији). *Духовне и материјалне специфичности културе Косова и Метохије кроз историју*, Зборник радова, Институт за српску културу, Лепосавић 2012, 141-154. ISBN 978-86-89025-03-3, УДК 821.163.41.09 (082).
22. M52 – „Истина вере и истина сумње у приповеци 'Симон Чудотворац' Данила Киша“, *Баштина*, св. 32, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2012. ISSN 0353-9008, УДК 821.163.41.09-32 Киш Д.
23. M52 – „'Дијалог са оцем' или парадоксални –изам. (Модернизам и постмодерниозам)“, *Баштина*, св. 33, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2012. стр 85–101. УДК 82.02 ПОСТМОДЕРНИЗАМ ISSN 0353-9008=Баштина (Приштина) COBISS.SR-ID 3403400.
24. M26 – „Поетика и теологија плача (*Антологија плача: од Светога Саве до патријарха Пајсија*, Избор, предговор и пропратни текстови Драгиша Бојовић, Просвета, Београд, 2011.)“, *Црквене студије/ Church Studies*: Годишњак центра за црквене студије, Уредник Драгиша Бојовић, година IX, бр. 9, Центар за црквене студије, Ниш, 2012, стр. 543-550. ISSN 1820-2446=Црквене студије

COBISS.SR-ID 115723532.

25. M52 – „Порука у боци и 'Савршена пукотина“ (Пешчаник Данила Киша у контексту савремених естетичких и поетичких проучавања)“, *Баштина*, св. 34, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2013, стр. 93–114. УДК 821.163.41.09-31 Киш Д.; ISSN 0353-9008=Баштина (Приштина) COBISS.SR-ID 3403400.
26. M51 – „Боље је ако се налазимо међу прогоњенима него међу прогонитиљима“ (По-етичка начела Оца и Сина у *Пешчанику* Данила Киша), *Philologia Mediana*, 2013, стр. 185–198. УДК 821.163.41-3.09 Киш Д.; ISSN 1821-3332=Philologia Mediana COBISS.CG-ID 762637.
27. M51 – Проблем жанровске типологије историјског романа. *Певач* Бошка Петровића, ЦАНУ, 2013, стр. 223–246. УДК 821.163.4.09-31 Петровић Б. ISSN 0350-5480= Гласник Одјељења умјетности (Подгорица) COBISS.SR-ID 171242508
28. M44 – „Земаљски и небески знаци“, *Културно наслеђе Косова и Метохије: историјске тековине Србије на Косову и Метохији и изазови будућности*, Зборник 1, Канцеларија за Косово и Метохију Владе Републике Србије – Универзитет у Приштини, Косовска Митровица, Филозофски факултет у Приштини, Косовска Митровица, главни и одговорни уредник проф. др Урош Шуваковић, 2013, стр. 35–52. УДК 821.163.41.09:398; 821.163.41.09-1; 398(497.115) ISBN 978-86- 6349-014-7 (ФФУП), COBISS.SR-ID 202114060.
29. M41 – *Земаљски и небески знаци*, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић, 2013, стр. 300. Рецензенти: академик Радомир В. Ивановић, др Јасмина Ахметагић, мр Марија Јефтимјевић Михајловић. УДК 821.163.41.09-1 Вукадиновић А. 821.163.41.09 82.0, ISBN 978-86-89025-10-1 COBISS.SR-ID 200242700.
30. M52 – „Приповедне инстанце, фокализатори и наратери у *Проклеtoj авлији* Иве Андрића (теоријске дистинкције)“, *Баштина*, св. 35, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2014, стр. 83–95. УДК 821.163.41.09-31 Андрић И.; ISSN 0353-9008=Баштина (Приштина); COBISS. SR-ID 3404300.
31. M51 – „Оглед о есеју Сретена Марића“, *Philologia Mediana*: годишњак за српску и компаративну књижевност, година VI, број 6, Филозофски факултет, Ниш, 2014, стр. 257–271. УДК 821.163.41.09-4 Марић С.; ISSN 1821-3332=Philologia Mediana; COBISS.SR-ID 171242508.
32. M44 – „Обретеније главе кнеза Лазара у поезији друге половине XX века“, *Традиција, промене, историјско наслеђе, питања државности и националног идентитета на Косову и Метохији*: национални научни скуп са међународним учешћем, ур. Срђан Словић, Лепосавић: Институт за српску културу 2014, стр. 61–77. УДК 821.163.41.09 (497.115) (82); ISBN 978-86-89025-13-2, COBISS.SR-ID 206697484.
33. M52 – „Приповедне инстанце, фокализатори и наратери у *Проклеtoj авлији* Иве Андрића (приповедне ситуације)“, *Баштина*, св. 36, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2014, стр. 63–79. УДК 821.163.41.09-31 (82.0) Андрић И.; ISSN 0353-9008=Баштина (Приштина); COBISS. SR-ID 209321740.
34. M44 – „'Јавке' у (ауто)поетичком контексту“, *На великом путовању – читајући Брајковићеве песме*: зборник радова. Приредио Миљурко Вукадиновић. Београд:

Удружење књижевника Србије: „Филип Вишњић“, 2014, стр. 198–203. Брајковић, Д. (082) УДК 821.163.41.09-1; ISBN 978-86-6309052-1 (ФВ); COBISS.SR-ID 209557772.

35. М14 – Стаменковић Сава – Бечејски Мирјана. „Положај Чефура у роману Горана Војновића *‘Чефури раус!’*“. *Движење и пространство в словјанските езици, литератури и култури* – Том втори: Литературознание и фолклористика. Универзитетско издателство „Св. Климент Охридски“, Софија, 2015, 238–245. ISBN 978-954-07-4046-1.
36. М34 – „Есејизација као интегративни процес у књижевном делу Данила Киша“, Међународни научни скуп *Данило Киш – осамдесет година од рођења (1935–2015)*, Књига резимеа, ЦАНУ, Подгорица 2015, стр. 6.
37. М44 – „Похвала врсти: есејисти Сретен Марић и Данило Киш“. *Летопис Матице српске*. књ. 496, св. 5, Матица Српска: Нови Сад, 2015, 597–615. УДК 82061 (497.113); ISSN 0025-5939; COBISS.SR-ID 7053570.
38. М44 – „Митеме и поетеме Томаса Мана у поетичком кључу Радомира Ивановића“. У зборнику: *Косово и Метохија у контексту балканских народа и држава*: тематски зборник од водећег националног значаја. Књига 1. Уредник Срђан Словић. Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2016, 173–182. УДК 821.112.2.09 Ман. Т. / 82.09. УДК 821.163.41.09:82.09(082); ISBN 978-86-89025-25-5; COBISS.SR-ID 2226263316.

3. ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА

Наслов (на српском и енглеском језику): Есејистика Данила Киша (Danilo Kiš' Essay Writing)

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, илустрација, шема, графикана, библиографских јединица у списку литературе и референци, и сл.

Докторска дисертација Мирјане Бечејски има 372 стране и 324 фусноте. Рад садржи УВОД, 4 поглавља, ЗАКЉУЧАК, ЛИТЕРАТУРУ и „Биографију аутора“.

I УВОД (10–69 стр.) чине потпоглавља: 1. „Оквири и хипотезе“, 2. „Есеј и његова форма“ и 3. „Периодизација есејистике Данила Киша“. Потпоглавље „Есеј и његова форма“ је даље подељено на целине: 2.1. „Супстанцијална теорија есеја и Киш као есејист“, 2.2. „Есејизација као интегративни процес у књижевном делу Данила Киша (Прилог релацијској теорији есеја)“, коју чине одељци: 2.2.1. „Кишова похвала врсти. Есеј и по-етика“, 2.2.2. „Есеј и мит. Есема“, 2.2.3. „Есејизација културе и есејизам као културна појава. 'Нулта дисциплина'“, 2.2.4. „Есејизација романа“, 2.2.5. „Есејизација новеле и циклизоване збирке прича“, 2.2.6. „Есеј и систем: есејизација критике и теоријског промишљања књижевности“ и 2.2.7. „Есејизација разговора“.

II РАНА ЕСЕЈИСТИКА (1957–1971) (69–144 стр.) се састоји од потпоглавља: 1. „Есеји аутобиографског и аутопоетичког карактера“, 2. „Есеји посвећени поезији“, 3. „Есеји посвећени прози“, 4. „Есеји посвећени по-етичким и културолошким темама“, 5. „Есеји посвећени драми“, 6. „Есеји посвећени ликовним уметностима“, 7. „Есејизоване форме: прикази, рецензије, чланци“ и 8. „Интервјуи“.

III ЗРЕЛА ЕСЕЈИСТИКА (1971–1983) (144–223 стр.) се састоји од потпоглавља: 1. „Есеји посвећени (ауто)по-етици“, 2. „Културолошки есеји“, 3. „Есеји посвећени теоријским проблемима прозе“, 4. „Есеји посвећени поезији и превођењу поезије“, 5. „Есеји посвећени другим уметностима“, 6. „Интервјуи“.

IV ЧАС АНАТОМИЈЕ (223–282 стр.) чине целине: 1. „Два Рембрантова 'Часа анатомије' као интермедијални цитати“, 2. „О 'чаршијском моралу' и национализму“, 3. 'Парабаза', 4. 'Скалпел критичке свести', 5. „Данило Киш и теорија цитатности“, 5. „Данило Киш у улози књижевног критичара“ и 6. „Полемички фрагменти“.

V ЗРЕЛА ЕСЕЈИСТИКА (1983–1989) (282–336 стр.) се састоји од потпоглавља: 1. „Есеји посвећени (ауто)по-етици и културологији“, 2. „Есеји на средњоевропске теме“, 3. „Есејистички портрети писаца и есеји посвећени посебним темама прозе“, 4. „Есеји посвећени другим уметностима“ и 5. „Интервјуи“.

VI ЗАКЉУЧАК (336–351 стр.) чине одељци: 1. „Осврт на Кишове есејистичке изборе“, 2. „Вредновање Кишове есејистике“, 3. „Есејистика Данила Киша“.

ЛИТЕРАТУРА (351–372 стр.) је подељена на 1. „Изворе и скраћенице“ и 2. „Цитирану литературу“, која је даље подељена на општу и посебну.

„Биографија аутора“ налази се на 372. страни.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Кратак приказ сваког релевантног дела докторске дисертације.

Навести и списак научних радова који су објављени или прихваћени за објављивање, урађених на основу истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији. Навести пуне библиографске податке, а за радове прихваћене за објављивање таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени.

Предмет докторске дисертације „Есејистика Данила Киша“ је систематско представљање и интерпретација есеја и есејистичких форми Д. Киша, од најстаријих огледа до текстова из пишчеве заоставштине.

Кандидаткиња у „Уводу“ темељно обрађује циљеве, задатке и потребе

истраживања, те поставља полазне претпоставке (целина „Оквири и хипотезе“). У настојању да се приближи одређењу есеја као форме која је управо због своје дисперзивне природе показала виталистичка својства током пет и по векова свога постојања, Мирјана Бечејски најпре прави кратак осврт на његов дијахронијски развој у општој и у националној књижевности, издвајајући најзначајније ауторе и есејистичка дела („Есеј и његова форма“). Указујући на огроман значај који је есеј добио у савременој књижевности и култури, она истиче потребу систематичног теоријског проучавања српског есеја кроз дијахронију (где је есеј до сада посматран искључиво као вид књижевне критике) и издваја неколико скромних доприноса том изучавању. Затим кандидаткиња наводи особине есеја, истичући Кишово схватање овог облика („Супстанцијална теорија есеја и Киш као есејист“). Она потом пажњу усмерава на релацијску теорију есеја, изводећи је из примера Кишовог књижевног дела, у коме се есејизују све форме, било белетристичке, било дискурзивне (целина „Есејизација као интегративни процес у књижевном делу Данила Киша (Прилог релацијској теорији есеја)“, подељена на мање одељке у којима се разматрају релације есеја и других облика: мита, романа, новеле, циклизоване збирке новела, критике, теоријског промишљања књижевности и разговора). Есејизација је посматрана као део ширих интегративних процеса у култури 20. и 21. века, који су се јавили као противтежа затварању уметности и науке у све уже специјалистичке оквири, а есејизам као њен производ. Главни теоријско-методолошки ослонац кандидаткиње је Михаил Епштејн, а разматрани су и текстови других аутора који су дали значајан допринос теорији есеја: Г. Лукача, Т. Адорна, М. Солара, С. Марића итд. Последња целина „Увода“ посвећена је периодизацији Кишове есејистике, одакле произилази композиција главног дела рада. Овако широко заснованим и теоријски утемељеним погледом на есеј уопште и есеј као привилеговану форму Данила Киша, оправдан је обимнији уводни део дисертације, који би се касније могао развити у засебну студију о српском есеју, тим пре што она нашој књижевности недостаје.

У сваком од наредних поглавља дисертације (осим оног посвећеног *Часу анатомије*, које одступа од ове композиционе схеме) најпре су детаљније образложени одабрани критеријуми по којима је извршена класификација текстова, оправдана су евентуална одступања и издвајане су главне карактеристике Кишових есеја из тог периода. У потпоглављима су наглашена обележја те тематске групе, а потом је рађена интерпретација текстова и детаљна анализа најзначајнијих места у њима. Есејима су тематски и проблемски прикључивани и одговори из интервјуа, довођени су у везу с Кишовим белетристичким делом, праћено је генерисање поетског текста и идеја кроз читав пишчев опус, установљене су опсесивне теме и константе његове по-етике, као и ставови које је кориговао или одбацио током свог стваралачког развоја.

Тако поглавље „Рана есејистика (1957–1971)“ отвара целина „Есеји аутобиографског и аутопоетичког карактера“, где кандидат уочава генезу неких поетичких особина по којима ће Киш постати препознатљив: уметност селекције асоцијација (сажимање), избегавање општих места, документарност, креативни дијалог с књижевном традицијом, цитатност итд. Највећи број огледа из овог периода анализиран је у потпоглављу „Есеји посвећени поезији“, где је уочен смисао за детаљ, утицај сликарства на Кишов есејистички израз, као и литература значајна за његово интелектуално формирање. Код есеја који су подвргнути неумољивом пишчевом скраћивању, М. Бечејски је упоређивала и варијанте. Сличан је композициони оквир и потпоглавља: „Есеји посвећени прози“, „Есеји посвећени по-етичким и културолошким темама“ (где кандидат оправдано посебну пажњу посвећује огледу „Мит о Прометеју“, будући да је фигура прометејског побуњеника одјекнула у Кишовом целокупном делу), „Есеји посвећени драми“, „Есеји посвећени ликовним уметностима“. Есејизованим

формама (приказима, рецензијама, чланцима) посвећена је посебна целина, где је направљен преглед ових текстова како би се стекао увид у Кишову лектуру, док су анализирани само они најзначајнији. Два интервјуа из 1965. године такође су тумачена у посебном поглављу, што је кандидаткињи омогућило континуирано праћење процеса есејизације разговора у каснијим фазама.

Прва и најобимнија целина поглавља „Зрела есејистика (1971–1983)“ обрађује Кишове (ауто)по-етичке текстове који представљају језгро његовог есејистичког опуса. Анализирајући ове есеје, М. Бечејски издваја њихове формалне карактеристике (полемичност, иронију, стилску блискост с прозом), опсесивне пишчеве теме (смисао књижевности, могућности ангажовања писца, однос *homo poeticus* и *homo politicus*, међусобни однос писца и друштва, писца и историје итд.) и „привилеговане сабеседнике“ (Сартр, руски формалисти, Барт, Борхес), те уочава њихове вишеструке везе с Кишовим белетристичким делом. Отворено истичући да је танка линија разграничења између ових есеја и оне групе текстова анализираних у целини „Културолошки есеји“, јер сви они припадају по-етици, Бечејска овај поступак оправдава како оперативном потребом, тако и чињеницом да је у њима наглашена културолошка тематика (однос малих и великих језика, критика евроцентризма и сл.) и назначена идеја о средњоевропској култури, која ће се током осамдесетих година снажно развити у Кишовом есејистичком опусу. У посебном потпоглављу, скоро читавом посвећеном есеју „Романи на длану“, кандидаткиња анализира есеје посвећене генолошким и наратолошким темама, као и неким фигурама које су се код овог писца нарочито развиле и које је он и теоријски промишљао („Есеји посвећени теоријским проблемима прозе“). Природа Кишове везе с гностицизмом назначена је приликом анализе есеја о Марији Чудиној, а одступање од одабраног лингвистичког аналитичког модела у корист интуитивног, односно есејистичког у анализи огледа о „Серенати“ М. Црњанског (целина „Есеји посвећени поезији и превођењу поезије“). У есејима о другим уметностима Бечејски запажа изразите аутопоетичке одлике и емпатију, а у неким текстовима и елементе који припадају ликовној критици, чиме указује на широко пишчево образовање и интелектуалну радозналост. Поглавље се завршава одељком „Интервјуи“, у коме је указано на значај који је ова форма добила у експликацији Кишове по-етике и направљен је кратак осврт на интервјуе из овог периода. Посебна пажња поклоњена је тематској групи разговора о *Пешчанику* и издвојено је неколико репрезентативних примера есејизације, уз паралелу с развојем истих тема у есејима.

У поглављу посвећеном *Часу анатомије* (истоименог наслова), кандидаткиња остварује увид у сложену структуру дела, запажа велики број жанрова и жанровских варијација, оправдавајући хипотезу да је то књига-есеј. Анализирајући поједина поглавља, при чему избегава општа места критике, она изводи закључак да је Киш ту сумирао своје најзначајније по-етичке ставове које је раније износио или које ће тек износити у есејима и интервјуима (што потврђују анализе које су претходиле или које следе у наредном поглављу). Њену пажњу заокупљају есејистички делови књиге, премда нису занемарени ни критички („Данило Киш као књижевни критичар“). Бечејски посебно указује на Кишов допринос теорији цитатности, при чему се ослања на типологију Д. О. Толић. На крају, она анализира фрагменте који су настајали пре или после полемике, али који су тематски повезани с њом.

Последње поглавље дисертације, „Зрела есејистика (1983–1989)“, обухвата поделу, анализу и вредновање Кишове есејистике настале након издања књиге *Homo poeticus*. Премда међу тим текстовима писац није стигао да направи селекцију, кандидаткиња их високо вреднује. Запажајући још ригорозније сажимање, наглашеније аутопоетичке одлике и симбиозу књижевних, естетичких, социолошких и политичких тема (због које их је веома тешко класификовати), она наглашава да су у

њима доминантне теме Средња Европа и размишљање о смислу писања, те закључује да Киш са аспекта културологије сагледава књижевне појаве, али и обрнуто („Есеји посвећени (ауто)по-етици и културологији“, „Есеји на средњоевропске теме“). Бечејски истиче да су у неким есејима портрети писаца тако формиран, да се у њима могу запазити обриси књижевних ликова („Есеји посвећени портретима писаца и посебним темама прозе“). Она уочава да се Киш у есејима насталим у последњој години живота враћа темама своје ране есејистике, док у есејима посвећеним другим уметностима писац износи аутопоетику. Интервјуи из овог периода такође су есејизовани, мада сада има и оних информативних, у којима писац страним новинарима маниристички понавља већ изношене ставове. Разговори тематски прате његову есејистику, али обухватају шири круг тема. У одељку „Интервјуи“ кандидаткиња највећу пажњу посвећује започетој књизи есејистичких дијалога *Живот, литература* (од које је објављен само један истоимени интервју од тридесетак страница), замишљен као права жанровска игра, у којој се смењују аутобиографски подаци и дневничке реминисценције са (ауто)поетичким и метапоетичким коментарима, есејистички и наративни пасуси, дати у форми дијалога.

Закључно поглавље дисертације чине три одељка. У првом је направљен кратак осврт на Кишове есејистичке изборе, са закључком да је писац био превише строг према неким својим текстовима; друго је посвећено вредновању, где кандидат запажа да су досадашњи судови о Кишу као есејисти били изузетно високи, али да су они углавном изрицани уопштено, имплицитно или узгредно, без претходне анализе текстова; у случајевима када су конкретни, есејистика је схваћена као вид књижевне критике и они су усмерени на један њен сегмент (нпр. полемички, код Палавестре). Бечејски истиче да је Киш и као есејист био веома захтеван према читаоцу, те да су нека од кључних питања приликом вредновања његове есејистике да ли читалац „добива ударје за уложени сабеседнички напор“, каква је веза између његове есејистике и белетристике и да ли су идеје изложене у њима и данас живе. На та питања кандидаткиња је позитивно одговорила у овом раду, поткрепљујући своје судове претходном помном анализом есеја, не удаљавајући се од самог текста. Бечејска и експлицитно истиче да је Киш један од наших малобројних писаца-есејиста који су ишли у корак с најмодернијим књижевним токовима свога доба градећи најбољу традицију домаћег и светског есеја, те да је утицај Кишове по-етике снажан и далекосежан и у наднационалним оквирима. Притом она отворено наводи да проучавање рецепције, а тиме и вредновања Кишове есејистике у светској књижевности мора бити предмет засебне студије.

Последњи одељак у „Закључку“, који преузима наслов дисертације, сумира резултате истраживања и потврђује хипотезе постављене у уводном делу рада. Чињеница да есеј прожима не само дискурзивне форме него и читаво белетристичко дело Данила Киша (чији су резултат есеји-новеле и новеле-есеји), показује да је овај облик или вид мишљења и писања савршено одговарао његовом стваралачком сензибилитету, због чега Бечејски закључује да есејизација у делу овог великог писца има интегративну функцију и да је за њега промишљање уметности било органски део ње саме. Савремени књижевни развој, чијим главним током пролази есеј, Кишу је дао за право, што кандидаткиња истиче као још једну потврду његове модерности.

Објављени радови, урађени на основу истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији:

1. М52 – „Истина вере и истина сумње у приповеци 'Симон Чудотворац' Данила Киша“, *Баитина*, св. 32, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2012. ISSN 0353-9008, УДК 821.163.41.09-32 Киш Д.

2. M52 – „Дијалог са оцем' или парадоксални –изам. (Модернизам и постмодернизам)“, *Баштина*, св. 33, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2012. стр 85–101. УДК 82.02ПОСТМОДЕРНИЗАМ ISSN 0353-9008=Баштина (Приштина) COBISS.SR-ID 3403400.

3. M52 – „Порука у боџи и 'Савршена пукотина“ (Пешчаник Данила Киша у контексту савремених естетичких и поетичких проучавања)“, *Баштина*, св. 34, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2013, стр. 93–114. УДК 821.163.41.09-31 Киш Д.; ISSN 0353-9008=Баштина (Приштина) COBISS.SR-ID 3403400.

4. M51 – „Боље је ако се налазимо међу прогоњенима него међу прогонитиљима“ (По-етичка начела Оца и Сина у *Пешчанику* Данила Киша), *Philologia Mediana*, 2013, стр. 185–198. УДК 821.163.41-3.09 Киш Д.; ISSN 1821-3332=Philologia Mediana COBISS.CG-ID 762637.

5. M51 – „Оглед о есеју Сретена Марића“, *Philologia Mediana*: годишњак за српску и компаративну књижевност, година VI, број 6, Филозофски факултет, Ниш, 2014, стр. 257–271. УДК 821.163.41.09-4 Марић С.; ISSN 1821–3332=Philologia Mediana; COBISS.SR-ID 171242508.

6. M34 – „Есејизација као интегративни процес у књижевном делу Данила Киша“, Међународни научни скуп *Данило Киш – осамдесет година од рођења (1935–2015)*, Књига резимеа, ЦАНУ, Подгорица 2015, стр. 6.

7. M44 – „Похвала врсти: есејисти Сретен Марић и Данило Киш“. *Летопис Матице српске*. књ. 496, св. 5, Матица Српска: Нови Сад, 2015, 597–615. УДК 82061 (497.113); ISSN 0025-5939; COBISS.SR-ID 7053570.

Радови прихваћени за објављивање, урађени на основу истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији:

1. M14, „Есејизација као интегративни процес у књижевном делу Данила Киша“. *Данило Киш (1935–1989) – осамдесет година од рођења*, ЦАНУ, Подгорица 2016. Зборник радова са међународног научног скупа, одржаног 15. и 16. октобра 2015. год. у Подгорици.

2. M51, „Рана есејистика Данила Киша. Аутобиографски и аутопоетички есеји“. *Philologia Mediana*: годишњак за српску и компаративну књижевност, година VIII, број 8, Филозофски факултет, Ниш, 2016. ISSN 1821–3332=Philologia Mediana; COBISS.SR-ID 171242508.

3. M52, „Варијације на средњоевропске теме' Данила Киша“, *Баштина*, св. 39, Институт за српску културу – Приштина, Лепосавић 2016. ISSN 0353-9008=Баштина (Приштина).

4. M 44 [Прилог у књизи (интервјуа) Миливоја Павловића о Данилу Кишу], „Данило Киш у друштву мртвих песника“, Службени гласник, Београд 2016.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА И ЗАКЉУЧЦИ

Кратак приказ

Истраживање је показало да је есеј као форму тешко дефинисати, али да је она савршено одговарала по-етичким склоностима Д. Киша. Код њега се есејизују све форме у којима је писао, што значи да он не поставља оштру границу између слике и идеје, између стварања и његовог промишљања. Уз то је есеј облик погодан за изношење аутопоетике, а читаво његово дело маркантно је обележено аутопоетичком и метапоетичком свешћу. Кишови есеји се, с једне стране, уклапају у супстанцијално одређење жанра, док га, с друге, подривају и траже његову нову дефиницију, што је одлика најбољих есејиста.

Кандидаткиња указује на тематске преокупације и стилске одлике најпре Кишове ране, а затим и зреле есејистике, издвајајући оне карактеристичне за један период и пратећи особине и опсесије које ће остати константне током читавог развоја. Притом она уочава развој истих тема, идеја и формалних варијација, чак и кружење симбола и идеографа у есејима, разговорима и белетристици, што илуструје пажљиво бираним цитатима. То кандидаткињу доводи до закључка да је сложен есејистички опус у сагласју с Кишовим белетристичким делом. Истовремено, Бечејски прати и литературу која је утицала на његово интелектуално формирање, истичући значај формализма и (пост)структурализма, као и низа појединачних аутора. Тиме она посредно осветљава и књижевну и културну климу тога доба.

Киш је и теоријске проблеме књижевности промишљао као есејист, при чему је показивао посебно интересовање за генологију и нартологију, закључује кандидаткиња. Премда је писац у српској књижевности познат као радикални иноватор, његово дело је плод богате књижевне традиције у најширем смислу речи, коју је његов радознали дух непрекидно усвајао. Читав тај процес илуструје ова дисертација.

Остварујући увид у структуру књиге *Час анатомије*, кандидаткиња потврђује хипотезу да је то књига-есеј, у којој есејистичка личност аутора окупља бројне дискурсе и подређује их сопственом, изразито индивидуалном и препознатљивом стилу и изразу. Она такође потврђује досадашњи, углавном имплицитно изричан став критике – да је теоријска и есејистичка вредност књиге далеко надмашила критичку.

Наглашеном дијалогичношћу есеја кандидаткиња објашњава чињеницу да разговори као вид Кишове ауторске поетике заузимају око половину његовог небелетристичког опуса и истиче да су они код овог писца књижевноесејистичка, а не публицистичка форма.

Киш је и у есејима посвећеним другим уметностима износио сопствену поетику, премда је био одличан познавалац сликарства, закључује кандидаткиња. Етичка начела у његовој поетици су била неодвојива од естетичких, при чему је умео да изводи радикалне закључке.

Детаљном анализом невеликог есејистичког опуса Данила Киша, у коме је на малом простору отворен тако велики број тема и проблема књижевности и културе, како савремених, тако и оних прастарих, апоретичних, Бечејски долази до закључка да је Киш и као есејист остао доследан својој „поетици сажимања“. Његова есејистика заслужује високо место у светској књижевности – поред његове белетристике, с којом се мора паралелно ишчитавати.

ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену

Закључци које Мирјана Бечејски изводи резултат су брижљиве анализе извора и

помног проучавања опште литературе релевантне за ову тему. Она се суверено креће кроз читав Кишов опус, уочавајући тематске и формалне везе између различитих форми у којима је писао и одмеравајући пишчеве идеје на широком општем плану. У раду паралелно теку процеси конкретизације и теоретизације одређених проблема, тако да закључци који им следе имају сигурно утемељење и прате логичан, методолошки сигурно вођен, истраживачки ток. Стога дисертација заслужује највишу позитивну оцену.

КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести прецизне и концизне одговоре на питања:

- Да ли је дисертација написана у складу са образложењем у пријави теме

Дисертација је написана у складу с образложењем које је кандидаткиња изнела у пријави теме.

- Да ли дисертација садржи све битне елементе

Дисертација садржи све битне елементе.

- По чему је дисертација оригиналан допринос науци

Упркос чињеници да је о књижевном делу и животу Данила Киша објављено педесетак монографских публикација, докторска дисертација Мирјане Бечејски је једина студија у целини посвећена есејистици, која детаљно анализира, класификује и вреднује овај сегмент Кишовог књижевног рада. Будући да се у његовој есејистици рефлектују не само његове по-етичке преокупације него и многи проблеми савремене књижевности, уметности и друштва који су и данас актуелни, то је ова дисертација значајна за проучавање једног сегмента националне и опште културе у коме су се смењивале идеје. Такође, у дисертацији је доста пажње посвећено теоријском изучавању есеја и указано је на потребу за једном целовитом студијом о српском есеју, која би обухватила синхронијску и дијахронијску равн изучавања, и која би била праћена антологијским избором. У њима би есејистичко дело Данила Киша имало значајно место, јер оно најбоље представља раскошну домаћу традицију писаца-есејиста, која је надрасла националне оквире и постала део светске књижевности.

- Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

Кандидаткињина склоност дигресијама, због чега се у раду појављује већи број напомена и мањих рукаваца (од којих би се неки могли развити у самосталне теме) представљају мане ове дисертације, али будући да су формалне природе, оне битно не утичу на изведене закључке и на укупан резултат истраживања.

Главни научни допринос дисертације (до 100 речи)-на српском и енглеском језику

Систематским приступом есејистичком опусу Данила Киша, Мирјана Бечејски остварује увид у његове тематске, по-етичке и идејне преокупације, те на нов начин осветљава везу између његове есејистике и белетристике, чиме употпуњује изучавање књижевног дела овог великог писца, пружа сигурнију основу за његово вредновање и указује на могуће смерове даљег истраживања. Како је проучавање Кишове есејистике у исти мах и проучавање главних књижевних и идејних токова савремене књижевности и културе, то је допринос науци ове дисертације неупитан.

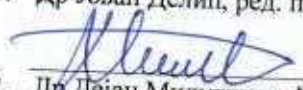
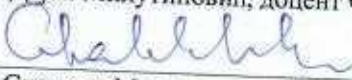
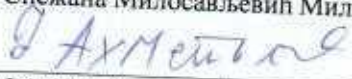

Using systematic approach to Danilo Kiš' essayistic oeuvre, Mirjana Bečejski achieves insight into his thematic, po-ethic and ideological preoccupations, thus finding a new way of lightening connection between his essays writing and fiction, and with it completing the study of this great writer's oeuvre, it provides a more secure basis for its evaluation and indicates possible directions for further research. Since Kiš' essay writing study is at the same time the study of the major literary and ideological currents of contemporary literature and culture, this dissertation contribution to the science is unquestionable.

ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

- да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана
- да се докторска дисертација враћа кандидату на дораду (да се допуни, односно измени) или
- да се докторска дисертација одбија

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

1.
Др Јован Делић, ред. проф. Филолошког факултета у Београду, председник комисије
2.
Др Дејан Милутиновић, доцент Филозофског факултета у Нишу, ментор
3.
Др Снежана Милосављевић Милић, ред. проф. Филозофског факултета у Нишу
4.
Др Јасмина Ахметагић, ванредни професор Института за српску културу у Лепосавићу
5.
Др Јелена Јовановић, доцент Филозофског факултета у Нишу

ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ

Издвојено мишљење је саставни део Извештаја о докторској дисертацији.

Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, у овај део обрасца уноси своје образложење, односно разлоге због којих издваја мишљење.

Образложење:

ПОТПИС ЧЛАНА КОМИСИЈЕ